

Jaarplan 2019 afdeling Epe-Heerde van het KNNV

Natuurstudie en natuurbeleving

Het accent van onze afdeling ligt heel sterk op natuurstudie. Verbreding en verdieping van eigen kennis is veelal de belangrijkste motivatie van de deelnemers (door inventarisaties en organiseren studie-avonden).

In 2019 proberen we inhoud te geven aan de volgende cursussen, waarbij eerst behoeften en mogelijkheden in beeld worden gebracht. Dit zijn:

- Wij geven i.s.m. Vogelbescherming Nederland medio januari 2019 een minicursus Tuinvogels Herkennen. Docent is Gerjan Petter. Na deze minicursus kan je succesvol meedoen met de Nationale Tuinvogeltelling in het weekend van 25, 26 en 27 januari 2019. Deze cursus is geschikt voor deelnemers die meer van tuinvogels willen weten. Maar zeker ook voor beginnend vogelaars.
- In maart 2019 wordt een minicursus rupsen gegeven. Dit ook als aanvulling op de twee minicursussen vlinders die in 2018 zijn verzorgd. Harm Werners en Ati Vijge hebben deze cursus, met groot succes, ook al bij afdeling Noordwest Veluwe gegeven. Harm verzorgt de algemene inleiding over rupsen en Ati gaat ons leren hoe we met de rupsenzoektabel van de Vlinderstichting kunnen werken.
- Een cursus over bomen wordt voorbereid; mogelijk kunnen we deze cursus nog in 2019 geven, anders in 2020.
- Zo mogelijk wordt er opnieuw een minicursus vlinders gegeven zoals in 2018.
- Een cursus broedvogels wordt voorbereid voor waarschijnlijk in 2020.

Doel van deze cursussen is meerledig; verbreding en verdieping kennis van actieve leden en betrekken niet actieve leden en niet leden bij onze activiteiten.

In maart 2017 zijn we gestart met een wandelgroep. Op iedere eerste dinsdagmorgen van de maand wandelen we in de regio, iedere keer op een andere plaats. Gemiddeld waren er in 2017 en 2018 11 deelnemers. Gezien de goede ervaringen gaan we hier in 2019 mee door. Wel worden de wandelingen (iets) breder kenbaar gemaakt.

In het voorjaar van 2019 ronden we onze rapportage over twee jaren onderzoek in Schaveren af. Alle werkgroepen hebben in 2016 en 2017 inventarisaties in het gebied uitgevoerd. De resultaten en adviezen over beheer en onderhoud koppelen we terug met eigenaren en bewoners en andere belangstellenden in de vorm van één of meerdere excursies.

In 2019 houden we de 1000-soortendag in de 'Week van de Veldbiologie' in oktober. Als locatie wordt gedacht aan Zuuk met o.a. de natuurontwikkeling langs de Grift. Hiermee sluiten we aan op landelijke thema's. Voordeel hiervan is dat je gemakkelijk kunt meeliften met landelijke promotie. Er vindt in 2019 geen koppeling plaats met de landelijke vogelweek en excursies die door Vogelbescherming wordt georganiseerd.

De samenvattende programma's van de werkgroepen voor 2019 zijn in de bijlage weergegeven. In enkele werkgroepen lopen leden van andere KNNV afdelingen mee. De werkgroep mossen is een samenwerking met KNNV Zwolle.

De nieuwjaarswandeling (tweede zondagmiddag in het nieuwe jaar) houden we in 2019 in het gebied ten westen van Wapenveld (Petrea, Zwolsebos e.o.).

Natuureducatie

De afdeling heeft twee natuurpaden; één in de gemeente Epe en één in de gemeente Heerde. Beide natuurpaden zijn aan een grondige renovatie toe. Voor de beide natuurpaden moeten de paaltjes en borden worden vervangen. Het voornemen is de beide natuurpaden in 2019 aan te passen. Hierover is al ambtelijk overleg met de beide gemeenten. Gemeente Heerde levert kunststof paaltjes, terwijl de gemeente Epe houten paaltjes voorstaat. Belangrijk is de financiering van het project rond te krijgen. We gaan op zoek naar sponsors.

We willen meer kennis delen door het organiseren van excursies. Naar aanleiding van het project Schaveren gaan we een aantal excursies organiseren; de mogelijke opzet is één voor buurtbewoners, één voor leden en waarschijnlijk één voor TBO's (gemeente, SBB, GLK e.d.).

Op het programma staan 1 of 2 algemene excursies die we breed kenbaar maken. Data en plaats moeten nog worden ingevuld. De algemene excursie paddenstoelen op het natuurpad wordt gehouden op zondag 20 oktober.

In het jaarprogramma zijn inleidingen opgenomen die informatie en inzicht bieden aan leden van KNNV en andere belangstellenden.

Verschillende werkgroepen organiseren ook een excursie voor een breder publiek.

De gemeente Epe heeft een analyse gedaan naar mogelijkheden van natuuronderwijs op scholen. Wellicht kunnen geïnteresseerden van onze afdeling hier een bijdrage aan leveren. Hier komen we in 2019 op terug.

Afdelingsleden geven vrijwel geen lezingen (meer) namens de afdeling voor andere organisaties. We gaan na of we een sprekerslijst van de afdeling op kunnen stellen. Wellicht kunnen we op deze wijze voor wat inkomsten voor de afdeling zorgen. Deze sprekerslijst sturen we naar organisaties binnen ons werkgebied en omliggende gebieden.

Mogelijk kunnen we samen met het MKB in onze regio samenwerken aan voorlichting. Een voorbeeld zijn de excursies die we het afgelopen jaar hebben gehouden voor de gasten op de camping Helfterkamp. Ons doel hiermee is tweeledig, educatie/voorlichting en geldelijk gewin.

Over het proces van ijzerwinning uit klappersteen is de geologiewerkgroep van plan twee leskisten maken over de winning van ijzer uit Veluws klappersteen. De kisten worden ter beschikking gesteld aan de beide musea in Epe en Heerde, waarna scholen of andere groepen er gebruik van kunnen maken. De werkgroep gaat lezingen geven over het project d.m.v. een powerpointprestatie en de film. In januari staat de afdeling De Noordwesthoek (Steenwijk) op het programma.

Natuurbescherming en natuurontwikkeling

Sinds 2015 zijn we actief op het terrein van natuurbescherming. Vanaf die tijd zijn al vele acties door ons ondernomen (zie onze website). Deze activiteiten zetten we voort. Inwoners zijn onze oog en oor functie, terwijl we de mededelingen van de beide gemeenten goed volgen. Op terrein van natuurbescherming hebben we nauw contact met VME (Vereniging Milieuzorg Epe). Ook met Ons Mooi Epe onderhouden we contacten en in geringere mate ook met de Vereniging Landschap en Milieu Hattem.

In 2002 is door het voormalige Waterschap Veluwe, thans Waterschap Vallei & Veluwe een oeverzwaluwenwand met 90 nestpijpen in het dijktalud van de Werverdijk in Wapenveld gebouwd. De vogelwerkgroep heeft een afspraak met het waterschap dat de leden ieder jaar de grond voor de nestholten weer opvult.

Bermen zijn vaak een refugium voor vele soorten fauna en flora. Onderhoud van bermen heeft dan ook onze aandacht. Het staat als een vast agendapunt in het overleg met beide gemeenten. We proberen dat gemeenten bermen niet meer klepelen, maar laagfrequent maaien en het maaisel laten afvoeren. Ook is het belangrijk voor insecten 's winters hier en daar de vegetatie te laten staan.

Wellicht kunnen we - naast het onderhouden van de zwaluwwand – ook een stukje actief natuurbeheer doen door bijvoorbeeld aan te sluiten bij NLDOET van Oranjefonds of andere activiteiten in de regio. Onderhoud van (een deel van) de Woesterberg kan een pilot zijn.

In Heerde zijn in 2018 bij 5 klompenpaden insectenhôtels geplaatst. KNNV is betrokken bij plaatsing en mogelijke verbetering van de omgeving voor insecten. In 2019 vinden nog aanvullende werkzaamheden aan de insectenhôtels plaats.

Leden

Het aantal leden van de afdeling schommelt al jaren rond 150 (inclusief huisgenoten). Daar mogen we best trots op zijn als je kijkt naar andere afdelingen in relatie tot het aantal inwoners van de regio's. We starten dan ook geen specifieke actie om meer leden te werven, maar proberen via communicatie in media over lezingen, excursies e.d. het aantal leden op peil te houden resp. uit te breiden. Ook het aantal actieve leden is vrij constant.

Belangrijk is wel of we met het aanbod van activiteiten aan de verwachting van onze leden van de afdeling voldoen. We zullen hier en daar polsen en op vergaderingen (bijvoorbeeld op de ALV) expliciet hiernaar vragen.

Communicatie

Natuurklanken is al vele jaren één van onze belangrijkste communicatiekanalen. De papieren versie vormt echter ook één van onze grootste kostenposten. We willen dan ook meer naar de digitale versie. Er zijn momenteel meer leden die de papieren versie ontvangen dan in digitale vorm.

Onze (goede) website vormt in toenemende mate ons informatiekanaal met leden en niet-leden.

Via e-mail worden de leden geïnformeerd over actuele zaken en het algemeen programma.

Voor de lezingen en activiteiten van het algemeen programma worden persberichten naar de regionale bladen en websites gestuurd.

We beschikken over een informatiestand die op markten en evenementen, die zich hiervoor lenen, wordt opgesteld en waarin we informatie geven over de natuur in ons werkgebied en daarbuiten. In 2018 staat de informatiestand op de pleinmarkt en de bijenmarkt in Epe. De evenementencommissie zoekt uitdrukkelijk versterking.

We zullen onze activiteiten (lezingen, excursie e.d.) via zo veel mogelijk media in onze regio verspreiden (digitaal en papieren versies) om zoveel mogelijk deelnemers te krijgen. Leden worden geadviseerd gasten mee te nemen naar lezingen en excursies. Aan niet-leden vragen we een kleine bijdrage (€3,00).

Door de samenwerking met IVN-Apeldoorn en KNNV-Apeldoorn sluiten we aan met onze mededelingen op de maandelijkse digitale nieuwsbrief van beide Apeldoornse afdelingen.

Het gewest IJsselstreek is met ingang van 2018 opgeheven, evenals andere gewesten van het KNNV in ons land. De gewesten worden nu per provincie georganiseerd, omdat deze overheid verantwoordelijk is voor de Wet Natuurbescherming. De Gelderse gewesten zullen in 2019 waarschijnlijk enkele keren bijeen komen om na te gaan of samenwerking een meerwaarde oplevert.

Samenwerking

Wij onderhouden contacten met IVN Apeldoorn en KNNV Apeldoorn. Doel hiervan is de mogelijkheden van de samenwerking tussen IVN en KNNV in de regio na te gaan en te ondersteunen. Bestuurlijk is er grote bereidheid tot samenwerken tussen de drie afdelingen. Door samen te werken kunnen de doelen (verbreden en verdiepen kennis natuur van leden en niet-leden, natuurbeleving en natuurbescherming) beter worden bereikt. We wonen elkaars coördinatorenoverleg bij.

Jaarlijks vindt een bestuurlijk overleg met de beide gemeenten (Epe en Heerde) plaats.

Samenwerking met VME (Vereniging Milieuzorg Epe), Ons Mooi Epe en de Vereniging Landschap en Milieu Hattem is al eerder genoemd.

Om het tuinambassadeurschap goed in te vullen is te weinig menskracht beschikbaar. Dit item staat dus op een laagje pitje, tenzij zich belangstellenden aanmelden.

Onze afdeling werkt samen met de afdeling Zwolle in de mossenwerkgroep.

De werkgroep paddenstoelen organiseert jaarlijks een inventarisatie met de afdeling Zwolle.

Financiën

De laatste jaren vertonen een nadelig saldo, waardoor we interen op ons vermogen. Gelukkig is hier in 2018 verandering in gekomen. Laten we proberen dit vast te houden. Veel kosten van de werkgroepen worden door de leden zelf gedragen.

De papieren versie van Natuurklanken is één van onze grootste kostenposten. We proberen Natuurklanken zoveel mogelijk digitaal te verspreiden. We beseffen echter dat een aantal mensen een sterke voorkeur voor een papieren versie heeft. Voor de papieren versie wordt een vrijwillige bijdrage van €10 per jaar (€2,50 per exemplaar) op prijs gesteld en voor verzending per post €14 per jaar. Deze bedragen komen ongeveer overeen met de drukkosten en verzendkosten.

Wij proberen onze inkomsten iets te vergroten (verdienmodel). Dat zou bijvoorbeeld kunnen door lezingen, excursies of inventarisaties voor derden te verzorgen. In beperkte mate voeren we al inventarisaties voor derden uit, waar we een klein bedrag voor krijgen. Dit doen we in beperkte mate om adviesbureaus niet voor de voeten te lopen en omdat we een vrijwilligersorganisatie zijn kunnen we menskracht niet op afroep beschikbaar stellen. Maar mogelijk kunnen we dit iets uitbreiden.

Ieder jaar kost het innen van de contributie veel extra werk. We zijn daarom overgestapt naar een automatische incasso.

Een overzicht met subsidiemogelijkheden voor onze activiteiten is gemaakt. We kijken echter in principe eerst naar een project en zoeken daar eventueel subsidie bij, en niet primair naar subsidiebronnen om daar projecten bij te zoeken.

Bestuur

Met de bestuursvoorstellen aan de ALV (Algemene ledenvergadering) in februari 2018 hebben we evenals voorgaande jaren een voltallig bestuur.

Samenvattend programma van de werkgroepen

Hieronder is een samenvatting van de activiteiten van de werkgroepen gegeven. *Kijk voor wijzigingen en de juiste locatie en tijd op de website.*

Werkgroep Geologie en Landschap

Het thema van de werkgroep in 2019 is water

- 31 januari: werkgroepenavond: powerpresentatie met terugblik over 2018 en vooruitblik op 2019; zo mogelijk kleine expositie van vondsten.
- Februari: bijeenkomst in Kulturhus, nog nader in te vullen (bijv. bespreking vondsten, paar korte interessante video's)
- 16 maart: lezing over pingoruïnes, door Anja Verbers, projectleider Pingo-programma Drenthe; aansluitend een excursie langs Uddelermeer en Bleekemeer, Uddel
- April: bezoek Watermuseum plus wandeling park Sonsbeek Arnhem
- Mei: excursie de Fliert en oud IJssellandschap Terwolde, o.l.v. Evert Kluin
- Juni: bezoek aan Waddencentrum, Afsluitdijk
- September: 1000-soortendag, mogelijk langs de Grift
- Oktober: weteringen en landschap, Waterschap Vallei Veluwe
- November: fossielen en stenen zoeken in Azewijns Broek
- December: hydroloog Vitens?

In januari presenteren we (met powerpoint en film) in Steenwijk ons ijzerproject bij de geologiewerkgroep van de KNNV-afdeling Noordwesthoek.

Voor begroting 2018: twee maal zaalhuur Spoorzolder.

Coördinator van de werkgroep geologie en landschap is Tjada Amsterdam.

Werkgroep insecten

Werkgroepavonden :

- 18 februari: Presentatie Henk van de Spek
- 18 maart: Mini cursus rupsen. Harm Werners en Ati Vijge hebben deze cursus, met groot succes, ook al bij afdeling Noordwest Veluwe gegeven. Harm verzorgt de algemene inleiding over rupsen en Ati gaat ons leren hoe we met de rupsenzoektabel van de Vlinderstichting kunnen werken. Bijdrage van 5 euro in de kosten.
- 21 oktober: nog invullen

18 november: nog invullen

Alle avonden zijn in het Kulturhus in Epe op de Spoorzolder en beginnen om 20.00 uur.

Buitenseizoen.

3 februari Eitjes zoeken sleedoornpage.

In 2019 gaan we ook weer inventariseren langs de dijk van de "Landschapszone Hoogwatergeul" hiervoor gaan we excursies houden in dat gebied.

Het schema ziet er als volgt uit:

- 2x per maand op donderdag om 11.00 uur bij goed weer.
-

Algemene excursies.

Deze algemene excursies zijn ook bijzonder geschikt niet-leden en mensen met weinig kennis van insecten. De excursies vinden plaats op:

- 27 april; Vossenbroek.
- 25 mei; Smitsveen.
- 29 juni; Speulderveld.
- 27 juli; Nijenstein en landschapszone Hoogwatergeul
- 31 augustus; Woesterberg en omgeving
- ? september; Kuinderbos of ander excursiedoel i.s.m. plantenwerkgroep

Organiseren van één of meerdere excursies naar Kroondomein voor Bosparelmoevlinder en Tauvlinder en eventueel ook voor de Kleine heivlinder in het Kootwijkerzand.

Retentievijvers Oranjeweg:

- Libellen. Inventarisatie van libellen volgens methode libellenmonitoring. Twee wekelijks als weersomstandigheden goed zijn op donderdag, om 11.00 uur. Eerste keer afwijkend woensdag 1 mei.
- Nachtvinders: aan de vooravond van de 1000- soorten dag in oktober.

Begroting 2018:

- Huur zaal voor 5 maal werkgroepavond
- Financiering uitgave publicatie (resultaten vlinderveldjes)

Coördinator is Gerard Plat

Werkgroep mossen

De werkgroep mossen werkt nauw samen met de afdeling Zwolle.

Als het weer het toelaat gaan we inventariseren op de zaterdag middagen van 16 februari, 23 maart en 13 april. We gaan in ieder geval een km-hok op de Dellen doen en de begraafplaats in Wapenveld.

In het najaar bezoeken we dezelfde Kilometerhokken nogmaals.

Begroting 2018:

- De werkgroep neemt de eventuele kosten voor eigen rekening. Determinatieavonden vinden bij de leden thuis plaats.

Coördinator voor onze afdeling is Mariet van Gelder

Werkgroep Paddenstoelen

De activiteiten van de werkgroep paddenstoelen concentreren zich in het najaar. Onderstaand zijn de data aangegeven, die voor 2019 zijn vastgesteld en ook op de website staan. Tussentijds zijn activiteiten mogelijk, die per mail aan de leden worden gestuurd en ook op de website verschijnen. Wie nog geen lid is en graag een keer mee wil lopen, is van harte welkom.

Het programma voor 2019 ziet er als volgt uit:

- 24 augustus: Kloosterbos Wapenveld
- 1 september: Motketel Niersen
- 3 september; Determinatieavond (19.30 uur)
- 6 september; Ambtsbos Heerde
- 12 sept.; Tongeren
- 20 sept.; Erf van Deandels
- 28 sept.; Vossenbroek
- 4 oktober; Gortel
- 8 oktober; Determinatieavond (19.30 uur)
- 13 oktober; Paleistuin 't Loo
- 20 oktober; Publieksexkursie alg. programma
- 25 oktober; Majuba Epe
- 2 november; Schaveren
- 5 november; Determinatieavond/bespreking resultaten (19.30 uur)

De gecombineerde excursie met de afdeling Zwolle wordt in het voorjaar vastgesteld.

Een excursie naar Arriër Koeland bij Ommen vindt plaats als omstandigheden goed zijn.

Begroting 2018

Uitgaande van de vaste activiteiten:

- 4 x determinatie- of thema avond zaalhuur € 84
- Excursie buiten werkgebied, begeleider € 50

Coördinator is Herman Snoek

Werkgroep planten

De volgende activiteiten vinden in 2019 plaats:

- Van september tot en maart (m.u.v. december) iedere laatste maandagavond van 19.30-21.30 uur een bijeenkomst in de Eper gemeente woning (Kulturhus)
- Van eind april tot eind augustus wordt er op maandagavond vanaf 19.00 uur op verschillende plaatsen in de regio geïnventariseerd (Hoogwatergeul, Kroondomein, Gelders Landschap, Het Nieuwe Strepen, dorpsbokken)
- Een voorjaars- en najaar excursie wordt ingepland
- In de midzomer vindt een determinatieavond plaats van een specifieke groep.
- Deelname aan de 1000-soortendag
- Deelname aan plantenjacht (eind december).

Coördinator is Egbert de Boer.

Werkgroep vogels

De volgende activiteiten vinden in 2019 plaats:

- Ieder kwartaal vindt een bijeenkomst plaats in de Eper gemeentewoning
  - In november zorgt de vwg voor een algemene lezing over vogelstudie
  - In mei wordt een vroege vogelexcursie georganiseerd voor een bezoek aan de Duursche waarden
  - Rapportage over de broedvogelkartering de landschapszone Veessen-Wapenveld.
  - Onderhoud aan de Oeverwaluwwand bij gemaal Veluwe in Wapenveld.
  - Deelname aan de nationale inventarisatie van van Wulpen; 2019 is het jaar van de Wulp
  - Deelname aan de maandelijkse ganzentellingen.
  - Deelname aan slaapplaatstellingen van Grote zilverreigers en ganzen.
  - Buitenlandse excursie (nog nader in te vullen).
- Coördinator is wisselend tussen de leden

Werkgroep zoogdieren

De zoogdierwerkgroep is geen werkgroep. Er vinden wel een aantal activiteiten met zoogdieren als middelpunt van de belangstelling. De activiteiten worden door andere verenigingen georganiseerd; de resultaten worden daar gemeld. Vaak nemen er wel een of meerdere leden van de afdeling aan de activiteiten deel.

Het voornemen is om in 2019 de activiteiten, die in 2018 ondernomen zijn, voort te zetten:

- braakballen onderzoeken
- kerkzoldertelling vleermuizen
- controle vleermuiskasten
- vleermuis tellingen in winterverblijven
- deelname aan 1000-soortendag: organiseren vleermuisexcursie, controle aantal

- vleermuiskasten en het noteren van zoogdieren tijdens de vogelexcursie.

Coördinator is Frans Bosch